

na, dels Homenots del Sud que ja saps que faig. Què me'n dius?

-Ah, bueno! Bienvenido sea! Em satisfarà estar en el mateix grup de mossèn Cristóbal, que no sé si saps que el vam enterrar com un cartoixa.

-No, no ho sabia, però no m'estranya. No el veig en un panteó de 'lujo'.

-És clar. Un home que deia, quan es parlava o s'escrivia d'ell, que a rebaixar sempre hi som a temps, no es va permetre mai cap grandiloqüència. I jo penso el mateix, mesura i equanimitat, vull dir que no carreguis les tintes.

-D'acord, però no em negaràs que has fet una gran feina intel·lectual.

-Som treballadors de la Vinya del Senyor i hem posat en marxa els talents que ens han estat donats.

-Sí, però encara no comprenc com has arribat a produir tant en llibres, articles, investigacions als arxius, lectures, etc.

-Saps què passa, xiquet? No vaig al cine, no vaig al ball i dormo poc, així que tinc molt de temps per escriure.

Aquests capellans com ell, que són molt més que simples administradors de misses, comunions, batejos i defuncions, és difícil enganxar-los en fals (tampoc ho pretenc, qui sóc jo per aspirar a una temeritat semblant?), vull dir que sempre tenen la resposta adequada a punt, i a més verificada.

D'aquesta manera, vaig poder fer-me càrrec de la dimensió humana, sacerdotal, teològica, filosòfica, professoral, arxivística i historiogràfica d'aquest Homenot bateà, la modestia del qual oculta la rellevància dels seus càrrecs -entre els quals el de Canonge-Arxiver de la Catedral de Tortosa, director de l'Arxiu Històric Diocesà i membre del Consell Assessor del Museu de Tortosa-, però que no oculta, ni davant del Bisbe ni d'aquest insignificant cronista, el que pensa, el que creu, el que escriu i el que diu.

I això és summament d'agrair. Per això el vaig anar a veure, perquè tenia la intuïció que no seria un gratamolles que s'aprofita de les prebendes de la jerar-

Xavier Garcia i l'arxiver de la Catedral, Josep Alanyà. FOTO: JOAN REVILLAS

Resum biogràfic

Josep Alanyà i Roig, sacerdot i historiador, va néixer a Batea (Terra Alta) el 25 de febrer de 1943. Ingressà el 1954 al Seminari Diocesà de Tortosa, on cursà els dotze anys de la carrera eclesiàstica, essent ordenat el 1966 pel Bisbe Moll, que el destinà de vicari a Flix, on ensenyà Religió i Grec a l'Institut d'aquesta vila.

El 1970 fou nomenat, pel Bisbe Carles, rector de la Palma d'Ebre, la Bisbal de Falset i Margalef; el 1972 s'integrà a la comunitat de preveres de la parroquia de Sant Blai, a Tortosa, on continuà ensenyant Grec, al Seminari, i Religió a l'Escola d'Aprenents.

El 1973, per discrepàncies amb el Bisbe, es desplaçà a Barcelona, on el cardenal Jubanyet el nomenà vicari a l'Hospital de Llobregat i professor de Religió i Francès a l'escola parroquial Casal dels Àngels i, el 1976, rector de Sant Francesc de Sales.

És l'època de l'ampliació dels seus estudis: es llicencià en Ciències de l'Educació per la Complutense de Madrid, en Filosofia per la Universitat de Barcelona i en Filologia Catalana per

l'Autònoma. Va ser professor de diversos instituts: a Barcelona (Sant Josep de Calassanç i Infanta Isabel d'Aragó) i a Gavà (Mare de Déu de Bruguers).

Membre de diversos instituts i acadèmies (Reial Societat Arqueològica de Tarragona, Institut d'Estudis Hebraics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, del CSIC, dels Amics de Morella i Comarca, etc.), va investigar a diversos arxius de Madrid, Tarragona i Barcelona, entre els quals al de la Corona d'Aragó i, en comissió de serveis, a Presidència de la Generalitat, dedicada a la figura i obra del metge medieval Arnau de Vilanova.

Formà part de La Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, fogar cultural catòlic i catalanista de múltiples iniciatives contra la dictadura de Franco.

El bisbe Salinas, el 2003, el nomenà director de l'Arxiu Històric Diocesà de Tortosa i, després, canonge de la Catedral i arxiver de l'Arxiu i Biblioteca Capitular. Ideà i dirigí l'exposició permanent 'Sancta Maria Dertosa', sobre els diversos tresors que conté la catedral.

És autor d'una llarga obra escrita (entre llibres i articles erudits) sobre història de la catedral i del bisbat, sobre les Terres de l'Ebre i els Ports de Morella, abastant totes les èpoques, medieval, moderna i contemporània. Fundà el Patronat pro Batea i el Butlletí La Vila Closa que, durant 30 anys, li serví per publicar, en sis volums, la història de la seva vila natal, que l'agost de 2016 el nomenà Fill Predilecte.

El registre de les seves publicacions és inabastable: art, història (general, regional i local), religió, economia, filosofia, urbanisme, arquitectura, judaisme i moreria, personatges, conflictes bèl·lics, etnografia comarcal, etc., amb la Verge de la Cinta i la Verge del Portal, a Batea, presidint-ho tot.

Ha estat sempre al costat de la gent dels pobles, en la cultura i les necessitats materials, fent pinya amb els moviments d'acció catòlica especialitzada (HOAC, obrers, i JARC, Jovenut d'Acció Rural Catòlica), empenyent al costat d'altres clergues com ell, començant pel Dr. Manyà, i per Masip, Gonell, Sáez, etc.

quia, sinó un fidel seguidor de les ensenyances evangèliques. Així m'ho va semblar, i així va ser.

Me'l trobo al seu despatx de l'Arxiu Capitular, al costat mateix d'una vella porta de fusta que, quan s'obre, un entra en la història dels segles, com a mínim des del XII. Gràcies a Alanyà, que l'obri, vaig poder ensumar el temps allí congregat en forma de tota mena de papers i pergamins, contenint tota mena d'històries, sacres i profanes (com documents notarials, econòmics i de tresoreria), bibles, còdexs, constitucions canòniques, homilies (com les de Tortosa, en català, de les quals procedeixen les cèlebres d'Organyà), butlles papals i, en fi, en aquest Fons inacabable, un fragment de la Torà, del Genesi, relatant la història d'Esau i Jacob i obres de la cultura clàssica, com les poètiques d'Horaci, del segle XI, el text més antic allí existent.

Entre el Seminari Diocesà (construït de 1948 a 1956), al que Alanyà entrà el 1954 per sortir-ne sacerdot el 1966, i les velles pedres catedralícies (Arxiu, Palau Episcopal i les nou sales d'antigues dependències dels canonges convertides en la magnífica exposició permanent Sancta Maria Dertosa, ideada i establerta per ell), l'erudit i historiador eclesiàstic bateà s'hi ha passat una bona colla d'anys de la seva vida.

De la mateixa manera que uns feien anar l'arada i el matxo, d'altres llauraven entre papers i llibres dels anys revolts. Tot feia servei si s'administrava bé.

Josep Alanyà ho va saber aprofitar i la seva actitud servicial, conformada per anys d'estudi i d'esforç que només ell sap, està donant resultats remarcables per a enfortir el sentiment de comunitat al voltant de la fe i la cultura, complementàries, com recordava en una recent conferència a la Uned, evocant la figura del polígraf tortosí Francesc Mestre i Noé, configurador, justament, amb els savis de l'Institut d'Estudis Catalans, durant els primers trenta anys del segle XX, del que és avui l'Arxiu Capitular, amb tots els avatars de la nostra tràgica història.

A Barcelona - «com no podia ser d'una altra manera», com es diu ara cada dos per tres - es relacionà amb la crema del catolicisme catalanista i antifranquista més compromès: La Lliga de la Mare de Déu de Montserrat, del carrer Mercaders, que presidia el filòleg Badia i Margarit i que, com ja es pot suposar, no es passaven el sant dia resant el Rosari. Resultat: saqueig i em sembla que incendi d'algunes de les seves sales.

Començà a fer classes de català als instituts on ensenyà (Gavà i la infanta Isabel d'Aragó, de Barcelona), a través de la Delegació d'Ensenyament del Català, iniciativa d'Omniú, amb Triadú i Arenas al capdavant.

Amb sotana o sense, altres homes d'Església no podien faltar: Albert Manent i mossèn Joan Batlles, director del Centre de Pastoral, que ha arribat a centenari.

Però, em diu: «No em vaig resignar a ser un buròcrata dels sagraments, perquè, tant com home de fe, em sento filòsof, com que el filòsof pensa, s'equivoca».

Alanyà forma part de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat

Butlletí 'La Vila Closa'

I tant com home de fe i filòsof, historiador, escriptor i home d'arxius, que se l'ha corregut a fons (Corona d'Aragó, Històric Nacional, Provincial de Tarragona, el del Vaticà, a distància) per a documentar els seus nombrosos articles i llibres, entre els quals els dedicats a la terra natal, aquesta Terra Alta que ha estat i per tots els racons i èpoques -dels pobles antics a la Guerra Civil, de les espècies vegetals a l'ordenament jurídic-, textos reunits, a manera enciclopèdica, al Butlletí 'La Vila Closa' (6 volums), publicat de

fa trenta anys pel Patronat pro Batea, entitat creada per Alanyà per a donar a conèixer les seves recerques històriques, i que ara, de fa un any, continua una nova generació (Esteve Frisach, Pere Rams, Andreu Alanyà, Imma Boix, Àngels Solé, Carme Peris, etc.) amb el nom de 'Jorn Nou', del que ja han sortit 4 números, en el primer dels quals (maig 2016) els nous responsables assumeixen la «difícil tasca que se'ns presenta» per continuar el llegat de mossèn Josep.

«Són molts anys i moltes hores», em diu el distingit prevere

mentre dinem sota les voltes gòtiques del Forn de la Canonja, al costat dels seus àmbits catedralicis, on és tan feliç perquè considera un privilegi treballar entre tanta història, encara que faci, aquests dies, tanta calor. Per això, diu: «Doneu-me deu mil hiverns i un minut de calor». Li pregunto per les motivacions de fons del seu impuls vital i em diu, amb metàfora, que «estem lligats a una realitat com un gosset a un arbre, però disposant d'una corda llarguíssima». També apunta que l'Església té problemes, però que «no els vol o sap resoldre, perquè la solució hi és. Més valentia, més exigència sacramental i teològica, integració de la dona i celibat opcional».